

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Sirviö, Tomi

Title: Louise Glück: Talvisia reseptejä kollektiivista

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja

Rights: CC BY 4.0

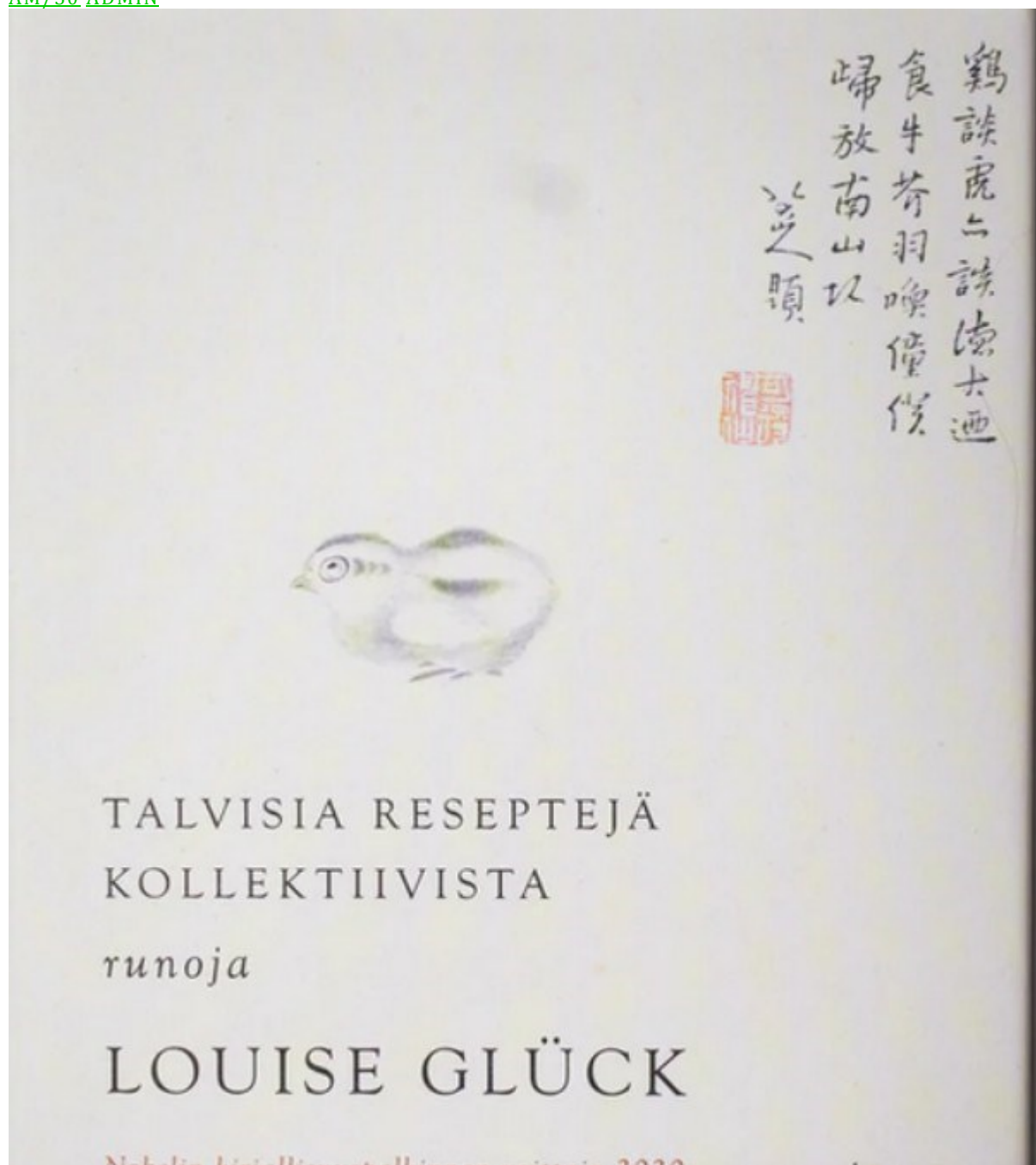
Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Sirviö, T. (2022). Louise Glück: Talvisia reseptejä kollektiivista. Maailmankirjat :
käännöskirjallisuuden verkkolehti, 2.6.2022. <https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/louise-gluck-talvisia-resepteja-kollektiivista/>

Louise Glück: Talvisia reseptejä kollektiivista

[AM/30 ADMIN](#)

TOMI SIRVIÖ - 2.6.2022

Talvisia reseptejä kollektiivista on Louise Glückin kolmastoista ja toinen suomennettu runokokoelma. Glückin teoksen nimi kertoo paljon sen sisällöstä. Nimessä esiintyvä kollektiivi on kuin vanhainkoti, josta käsin vanhukset puhuvat, antavat neuvoja eli reseptejä siihen, miten kohdata vanhuus. Resepti voi olla myös ohje tietyn muiston muodostamiseen. Tai se voi opettaa, miten yleensä muistaa – tai unohtaa. Reseptit ovat talvisia, koska

puhujat asettavat sanansa talvesta eli myöhäisestä vanhuudesta käsin. Talvinen assosioituu kokoelmassa myös turistikohteisiin, jotka ovat hiljaisia sesongin jälkeen. Reseptin voi ulkoasultaan ajatella muistuttavan säemuotoista runoa.

Teoksessa on satumaisia aineksia kuten kokoelman avaavassa runossa, jossa tyttö ja poika, jotka rinnastuvat vertauksen avulla päivään ja yöhön, lähtevät lentoon syötyään marjoja astiasta, johon on maalattu lintuja. Vanhukset eivät kykene samaan vaikka kutsuvat tuulta rukouksin, vaan he putoavat kalliolta lukemattomien kauniiden maailmojen halki.

Matkustaminen ja muistelemisen kietoutuvat kokoelmassa useasti. Runossa ”Kuoleman kieltäminen” runon minä, jolle matkailu näyttää olevan tärkeää, kadottaa passinsa, minkä voi tulkita vanhuuden ensioireena: ”Olin unohtanut passini majataloon jossa vietimme yön tai pari/ ja jonka nimeä en pystynyt muistamaan. Näin se alkoi.” (s.11.) Hän joutuu jäämään seuraavaan hotelliin, johon hänen matkakumppaninsa jättää hänet. Hotelli onkin ehkä jonkinlainen parantola. Mutta runon minä voi jatkaa vielä matkustelua, jonka luonne vain muuttuu, se onkin matkustamista omiin muistoihin:

Älä ole surullinen, hän sanoi. Olet aloittanut oman matkasi,
et maailmaan, niin kuin ystäväsi, vaan itseesi ja muistoihisi.

Niiden vaimentuessa saatat saavuttaa
tuon kadehdittavan tyhjyyden johon

kaikki asiat virtaavat, niin kuin tyhjä kuppi Tao te chingissä –

Kaikki on muutosta, hän sanoi, ja kaikki on yhteydessä kaikkeen.

Kaikki myös palaa takaisin, mutta ei samana

kuin lähti – (s.12)

Muistelemisen voi johtaa myös elämän ja kuoleman tuolle puolen. Runon minä muistelee lapsuuttaan ja tulee mielessään joelle, joka ei ollut olemassa hänen ollessaan pieni, mutta se onkin näkymä ennen hänen syntymäänsä. Hän on siis muistellut itsensä takaisin unohdukseen:

”Ja minusta tuntui että muistin tämän paikan

lapsuudestani, vaikka

lapsuuteeni ei kuulunut jokea,

vain taloja ja nurmikoita. Joten ehkä

olin palaamassa tuohon aikaan

ennen lapsuuttani, unohdukseen, ehkä
se oli tuo joki jonka muistin. (s.49–50)

Vakiintuneelta metaforalta tuntuva unohduksen joki saa siis kirjaimellisen ja virkistävän merkityksen. Runon minä voi matkata muistelemalla esiin kutsumaansa jokea pitkin takaisin olemattomuuteen. Samoin kuluneelta tuntuva vertaus ”elämä on kuin soihtu” saa uusia merkityksiä, kun siihen liitetään mielen ja ruumiin kahtiajaottelu. Kun ruumis on vuoteenoma, olisi mielen vuoro olla ikään kuin puikoissa ja järjestää elämän puitteet, mutta se on kuitenkin dementian vallassa:

Elämä, siskoni sanoi,
on kuin soihtu, se ojennetaan nyt
ruumiilta mielelle.

Surullista kyllä, hän jatkoi, mieli ei ole
paikalla vastaanottamassa sitä. (s.37)

Kuluneilta vaikuttavien metaforien lisäksi runoissa on paljon käsitteellistä sanastoa, mutta abstraktiot kuitenkin löytävät lopulta konkretian. Ehkä vanhuus riisuu asiat paljaksi, käsitteellisiksi, ja se miltä, asiat tuntuivat ja näyttivät, löytyy vasta muistelun kautta. Muistelu niveltyy oppimiseen.

Esimerkiksi runossa ”Laulu” opiskellaan nimeämään aavikon ruohoja, joita löytyy oikeastaan vain kirjasta, jota runon minä käyttää apunaan. Kyseisen kuvan voi tulkita jonkinlaisen muistisairauden vertauskuvaksi. Runossa ”Iltapäiviä ja varhaisiltoja” ihminen oppii vielä kuolinvuoteellaan:

Kauniit kultaiset päivät joina teit kuolemaa
mutta pystyit silti keskustelemaan satunnaisesti tuntemattomien kanssa,
satunnaisesti mutta vapaaehtoisesti, joten vaikutelmat maailmasta
muokkasivat sinua vieläkin. (s.51)

Tämän abstraktiksi jäävän runon osan, jossa on miltei pelkästään käsitteellistä sanastoa, jälkeen seuraa konkreettista kuvastoa kaupungista, jossa runon minä ja sinä käyvät illallisella. Tuossa säteilevässä kaupungissa, joka on tyhjä ihmisistä, tulee runon minälle koko ajan mieleen vanhuuden metaforia, jotka ovat kuin enteitä. Hän näkee nukkuvan kissan ja haluaisi itsekin uinua ilman ainuttakaan ajatusta päässään. Runon sinä nousee autoon ja runon minä jää miettimään: ”Minne menit seuraavaksi, noiden päivien jälkeen,/ missä, vaikka et pystynyt puhumaan, et eksynyt?” (s.51). Runo

kuvannee viimeisiä hetkiä, joita nuorempi henkilö viettää ystävänsä kanssa ennen kuin tämä sairastuu muistisairauteen.

Välillä vanhainkodin miljöö ja muistot sekoittuvat vaikuttavasti toisiinsa, esimerkiksi sikermän ”Syksy” runossa, jossa harhaiset vanhukset ovat sytyttää koko talon tuleen polttaessaan lehtiä sisätiloissa. Kokoelma antaa siis moniulotteisen kuvan vanhuudesta. Metaforien ja arkiselta vaikuttavan toiminnan tulkitseminen vanhuuden aiheita vasten tuottaa lukijalle vaikutelman, jossa todellisuus näyttäytyy monikerroksisena. Havahdun itse monesti miettimään tapahtuvatko arjen asiat juuri nyt, vai makaanko oikeasti vanhainkodissa ja vain muistelen elämäni. Muun muassa tätä nyrjäyttävää kokemusta teos tekee käsitettäväksi. Anni Sumari on kääntänyt teoksen suomeksi säilyttäen Glückin äänen mahtipontisuutta sopivasti.

Louise Glück: *Talvisia reseptejä kollektiivista*, suom. Anni Sumari, Enostone. 53 s.

Tomi Sirviö on runoilija ja kirjoittamisen väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopistosta

ks. myös Sirviön arvio [Louise Glückin Uskollinen ja hyveellinen yö -runokokoelmasta](#).